ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ

Моніторинг сприяння торгівлі в Україні

Період моніторингу:
з 1 по 31 жовтня 2025 року

Випуск № 95
Листопад 2025

ІЕД

Шановні читачі!

Перед Вами черговий випуск Інформаційного бюлетеня «Моніторинг сприяння торгівлі в Україні», продукт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій.

Ми прагнемо надати Вам найсвіжішу та найбільш актуальну інформацію стосовно стану реалізації митної реформи та впровадження заходів сприяння міжнародній торгівлі в Україні. Тому для нас дуже важлива Ваша думка, відгуки та побажання щодо комунікаційних зв'язків та методів надання інформації на адресу: customs@ier.kyiv.ua

Зміст

Нормативно-правові акти, що набрали чинності **4**

Відомості про припинення дії деяких міжнародних договорів, зокрема у митній сфері 4

Набрали чинності зміни до тарифних графіків у торгівлі між Україною та ЄС 5

Проєкти нормативно-правових актів **6**

Пропонується припинити дію та денонсувати деякі міжнародні договори України, укладені з росією, білоруссю та в рамках СНД 6

Пропозиції щодо удосконалення справляння митних платежів та виконання окремих митних формальностей щодо товарів, які ввозяться на митну територію України для потреб безпеки і оборони 7

Новини **8**

Затверджено професійний стандарт «Інспектор митний» 8

З 1 листопада 2025 року на території Республіки Молдова та Чорногорії розпочалося міжнародне застосування процедури спільного транзиту (NCTS) 8

Відомості про припинення дії деяких міжнародних договорів, зокрема в митній сфері

Повідомлення Міністерства юстиції України «Відомості про припинення дії міжнародних договорів»

Уряд продовжує ревізію міжнародних договорів, укладених із державою-агресором, аналізуючи їх на відповідність чинному законодавству та інтересам України. Процес включає перегляд, призупинення дії та денонсацію договорів, що були укладені з росією. Це робиться з метою припинення правових зв'язків із державою-агресором та усунення правових підстав для її подальшого впливу на Україну.

Мін'юстом опубліковано відомості про міжвідомчі угоди в митній сфері, які припинять свою дію:

- Меморандум про взаєморозуміння між Державною митною службою України і федеральною митною службою (російська федерація) щодо здійснення спільного митного контролю в пунктах пропуску через українсько-російський державний кордон від 27 жовтня 2010 року, який припинить свою дію 06 квітня 2026 року;
- Протокол між Державною митною службою України та федеральною митною службою (російська федерація) про взаємне визнання окремих результатів митного контролю товарів і транспортних засобів при здійсненні митних операцій при перетині українсько-російського державного кордону від 18 жовтня 2011 року, який припинить свою дію 6 листопада 2025 року;
- Протокол між Державною митною службою України і федеральною митною службою щодо організації обміну попередньою інформацією про товари та транспортні засоби, які переміщуються через митний кордон України і російської федерації від 11 листопада 2008 року, який припинить свою дію 6 січня 2026 року;
- Протокол між Державною митною службою України та державним митним комітетом російської федерації щодо організації обміну інформацією про товари та транспортні засоби, які переміщуються через митний кордон України і російської федерації від 5 червня 2002 року, який припинить свою дію 06 квітня 2026 року;
- Протокол між Державною митною службою України і державним митним комітетом республіки білорусь про реалізацію Угоди між Кабінетом Міністрів України і урядом республіки білорусь про співробітництво й взаємодопомогу в митних справах від 22 вересня 2000 року, який припинить свою дію 09 жовтня 2026 року;
- Протокол про взаємодію Міністерства доходів і зборів України та державного митного комітету республіки білорусь у сфері митної статистики взаємної торгівлі від 07 жовтня 2013 року припинить свою дію 09 березня 2026 року.
- Протокол між Державною фіскальною службою України та державним митним комітетом республіки білорусь про взаємодію у сфері боротьби з митними правопорушеннями, пов'язаними з переміщенням товарів повітряним транспортом від 28 червня 2019 року припинить свою дію 09 березня 2026 року.
- Протокол між Державною митною службою України та державним митним комітетом республіки білорусь від 06 лютого 1998 року, який припинить свою дію 09 листопада 2025 року.

Зазначені угоди наразі фактично не працюють і припинення їхньої дії узгодить чинну нормативно-правову базу з фактичним станом справ у відносинах із країною-агресором та її союзником.

Джерело: https://salo.li/b15CEab

Набрали чинності зміни до тарифних графіків у торгівлі між Україною та ЄС

29 жовтня 2025 року, набрали чинності зміни до тарифних графіків у взаємній торгівлі між Україною та Європейським Союзом.

Згідно з Рішенням № 3/2025 від 14 жовтня 2025 року, ухваленим Комітетом Асоціації Україна – ЄС у торговельному складі про зменшення та скасування ввізного мита відповідно до статті 29(4) Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, передбачено скасування або значне зменшення ставок ввізного мита та збільшення обсягів тарифних квот для українських товарів при їх експорті до ЄС.

Зміни, зокрема, передбачають скасування частини тарифів на експорт української продукції до ЄС та збільшення квот на експорт певних аграрних та харчових товарів, таких як: мед - з 6 тис. т до 35 тис. т, цукор - з 20 тис. т до 100 тис. т., м'ясо птиці з 90 тис. т до 120 тис. т, знежирене молоко (порошок) - з 5 тис. т до 15,4 тис. т, яйця - з 6 тис. т до 18 тис. т, та інші.

У Дослідженні, проведеному Веронікою Мовчан, директоркою з наукової роботи ІЕД, та Рікардо Джуччі, керуючим директором Berlin Economics, у рамках проєкту German Economic Team (GET), підкреслюється подвійний ефект нового торговельного режиму.

У порівнянні з тимчасовими Автономними торговельними заходами (Autonomous Trade Measures, ATMs), які забезпечували переважно безмитний доступ української продукції на ринок ЄС з червня 2022 року по червень 2025 року, нові тарифні квоти призведуть до різкого падіння експорту. Аналітики оцінюють, що експорт України до ЄС зменшиться на 1144 млн дол. США на рік порівняно з рівнями 2024 року. Основною причиною цих втрат є різке очікуване скорочення експорту пшениці, яке, за прогнозами, впаде на 894 млн дол. США щорічно, що становить чотири п'ятих від загального скорочення експорту до ЄС. Крім цього, можуть зазнати втрат експорт цукру, ячменю, м'яса птиці, яєць, яблучного соку та меду.

Однак, якщо порівнювати нові квоти зі старими тарифними квотами, які діяли до червня 2022 року, й які знову почали діяти з червня 2025, зміни означають суттєву лібералізацію торгівлі.

Повністю скасовано чотири тарифні квоти, а 26 було розширено. Найбільш значне розширення відбулося для меду, цукру, ячмінної крупи та висівок. Ця лібералізація пропонує потенційне розширення безмитного експорту на суму 630 млн дол. США на рік, або 35% порівняно з попередніми умовами, і може заощадити до 165 млн дол. США на імпортних митах.

Ці нові тарифні квоти є постійними і впливають на довгострокові інвестиційні рішення, на відміну від короткострокових ATMs.

Більше про дослідження за посиланням
https://salo.li/b1a2336
Джерело:
https://salo.li/143df8A
https://salo.li/D102165

Пропонується припинити дію та денонсувати деякі міжнародні договори України, укладені з росією, білоруссю та в рамках СНД

Проєкт Закону України «Про припинення дії, вихід та денонсацію деяких міжнародних договорів України, укладених Урядом України з урядами російської федерації, республіки білорусь та в рамках Співдружності Незалежних Держав»

Дата реєстрації: № 0353 від 24.10.2025 року.

Ініціатор: Кабінет Міністрів України.

З огляду на триваючу збройну агресію проти України, для приведення договірно-правової бази у відповідність із сучасними реаліями відносин із росією та її союзником білоруссю, та з метою припинення дії договірно-правових зобов'язань, які не відповідають інтересам України, у рамках об'єднання Співдружності Незалежних Держав розроблено відповідний законопроєкт.

Проєктом акта, зокрема, передбачається припинення дії таких міжнародних договорів України, укладених Урядом України з урядами росії та білорусі: Угоди між Урядом України і урядом республіки білорусь про вільну торгівлю, вчиненої 17 грудня 1992 року в м. Києві; Угоди між Урядом України та урядом республіки білорусь про сприяння та взаємний захист інвестицій, вчиненої 14 грудня 1995 року в м. Києві; Протоколу між Урядом України і урядом республіки білорусь про вилучення з режиму вільної торгівлі до Угоди між Урядом України і урядом республіки білорусь про вільну торгівлю від 17 грудня 1992 року, вчиненого 13 лютого 1998 року в м. Києві; Угоди між Кабінетом Міністрів України та урядом російської федерації про переміщення товарів у рамках співробітництва в освоєнні космічного простору, створенні та експлуатації ракетно-космічної та ракетної техніки, вчиненої 11 лютого 2001 року в м. Дніпропетровську; Протоколу між Кабінетом Міністрів України і урядом республіки білорусь про внесення змін до Угоди між Урядом України і урядом республіки білорусь про вільну торгівлю від 17 грудня 1992 року, вчиненого 18 жовтня 2005 року в м. Мінську; Угоди між Кабінетом Міністрів України та урядом російської федерації щодо заходів з охорони технологій у зв'язку зі співробітництвом у сфері дослідження і використання космічного простору в мирних цілях і в створенні та експлуатації ракетно-космічної і ракетної техніки, вчиненої 11 червня 2009 року в м. Москві.

Також заплановано вихід України з низки міжнародних договорів України, укладених Україною в рамках Співдружності Незалежних Держав (СНД).

Припинення дії або денонсація наведених угод, які де-факто не діють, узгодить чинну нормативно-правову базу з фактичним станом справ у відносинах із країною-агресором та її союзником.

Джерело: https://salo.li/07528a0

Пропозиції щодо вдосконалення справляння митних платежів щодо товарів, які ввозяться на територію України для потреб безпеки й оборони

Проєкт Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо вдосконалення процедури справляння митних платежів та виконання окремих митних формальностей щодо товарів, які ввозяться на митну територію України для потреб безпеки й оборони»

Дата реєстрації: № 14170 від 30.10.2025.

Ініціатор: Народний депутат України.

Основною метою законопроєкту є розширення випадків звільнення від сплати ввізного мита для підприємств, що розробляють і виробляють оборонну продукцію, зокрема безпілотні літальні апарати (дрони), машини для механізованого розмінування та засоби протидії технічним розвідкам.

Завданням законопроєкту є: встановити правові механізми застосування митних пільг під час модернізації дронів, машин розмінування та інших оборонних товарів; знизити собівартість модернізації зазначеної продукції; врегулювати зміну цільового призначення імпортованих товарів; мінімізувати фінансові втрати оборонних підприємств та запобігти блокуванню їхніх обігових коштів; передбачити пільги для товарів, що стали непридатними чи знищеними (через виробничий брак, аварію або форс-мажор); підвищити ефективність забезпечення сил оборони необхідними технічними засобами.

Законопроєкт пропонує внесення змін п. п. 9-27 розділу XXI Митного кодексу України, якими:

- поширює поняття «виробництво та ремонт» на «виробництво, ремонт і модернізацію» оборонних товарів;
- унормовує звітність щодо кількості вироблених, відремонтованих і модернізованих виробів;
- визначає правомірність використання товарів для модернізації вже реалізованих систем;
- закріплює можливість списання, знищення або втрати товарів без застосування санкцій, за умови документального підтвердження;
- дає підприємствам право відмовитися від цільового використання товарів без пені, якщо буде сплачено ввізне мито або товари будуть вивезені з України.

Зміни спрямовані на спрощення митних процедур для оборонних підприємств і забезпечення швидшого постачання сучасних технологій та засобів оборони.

Джерело:

https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/58603

Затверджено професійний стандарт «Інспектор митний»

У межах реалізації HR-стратегії Державна митна служба України продовжує впроваджувати сучасні європейські практики розвитку кадрового потенціалу. Одним із важливих кроків у цьому напрямі стало затвердження нового професійного стандарту для посадової категорії «Інспектор митний».

Сучасні умови, зумовлені процесами глобалізації, зростанням обсягів міжнародної торгівлі та підвищенням вимог до безпеки, вимагають оновленого підходу до підготовки майбутніх працівників митної служби.

Цей стандарт встановлює чіткі критерії щодо необхідних знань, умінь, навичок і компетентностей посадових осіб митних органів, орієнтованих на якісне виконання функціональних обов'язків відповідно до найкращих міжнародних норм і стандартів.

Створення цього документа стало результатом ретельної аналітичної роботи, здійсненої з урахуванням вимог Рамки митних компетенцій ЄС, стандартів Всесвітньої митної організації та сучасних методів управління персоналом у публічному секторі.

Після позитивного висновку Національного агентства кваліфікацій, підтвердженого рішенням № 12 від 07 жовтня 2025 року, Держмитслужба видала наказ про затвердження професійного стандарту «Інспектор митний». Документ внесений до офіційного реєстру професійних стандартів, доступного на сайті Національного агентства кваліфікацій: https://salo.li/68EF2f3

Наступним кроком стане поглиблення співпраці з університетами, що готують фахівців із митної справи. Планується поетапне оновлення освітніх програм відповідно до нового стандарту, що допоможе формувати висококваліфіковані кадри для української митної системи в контексті євроінтеграції.

Джерело: https://salo.li/d346Dc6

З 1 листопада 2025 року на території Молдовм та Чорногорії розпочалося міжнародне застосування процедури спільного транзиту (NCTS)

Відповідно до рішень Генерального директорату з питань оподаткування та митного союзу Європейської Комісії (DG TAXUD) з 1 листопада 2025 року Республіка Молдова та Чорногорія стали повноправними членами Конвенції про процедуру спільного транзиту та Конвенції про спрощення формальностей у торгівлі товарами.

Таким чином, з 1 листопада 2025 року на території Республіки Молдова та Чорногорії розпочалося міжнародне застосування процедури спільного транзиту (NCTS).

Починаючи з цієї дати митні органи Республіки Молдова та Чорногорії зможуть виступати як митниці відправлення та митниці призначення під час переміщень під процедурою спільного транзиту.

Джерело: https://salo.li/f903e7f

“Моніторинг сприяння торгівлі в Україні” є продовженням випусків Щомісячного моніторингу сприяння торгівлі в Україні, який готувався Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій з 2015 року в рамках проекту “Діалог зі сприяння торгівлі”, за фінансової підтримки Європейського Союзу та співфінансування Міжнародного фонду “Відродження”, а також проекту “Підтримка громадської Ініціативи “За чесну та прозору митницю”, який реалізовувався за підтримки Європейського союзу, Міжнародного фонду “Відродження” та ATLAS Network.

Запропонований інформаційний бюлетень є продовженням попередніх і публікується в рамках діяльності Інституту економічних досліджень та політичних консультацій. Публікація складається з трьох частин (за наявності відповідних матеріалів):

- нормативно-правові акти, що набрали чинності
- проекти нормативно-правових актів
- новини

Ми розуміємо, що малому та середньому бізнесу не вистачає часу на проведення аналізу нового законодавства або можливих нормативних новацій. Також, значна кількість таких актів складна для розуміння пересічної людини. “Моніторинг сприяння торгівлі в Україні” покликаний привернути увагу до цікавих подій, нововведень законодавства України або запланованих змін, що стосуються сфери спрощення процедур торгівлі, зокрема міжнародної торгівлі, митних та навколомитних питань, і можуть безпосередньо впливати на суб’єктів зовнішньоекономічної діяльності. Також у цих публікаціях ми будемо намагатися робити аналіз проектів нормативних актів із цієї тематики.

Інститут економічних досліджень та політичних консультацій (ІЕД) - міжнародно визнаний незалежний український аналітичний центр, заснований у 1999 році.

ІЕД займається аналізом проблем економічного розвитку, міжнародної торгівлі та ділового клімату (зокрема в секторі МСП), бере участь у розробці документів політики національного та регіонального рівня.

ІЕД регулярно випускає власний макроекономічний прогноз для України та бере участь у розробці консенсус-прогнозу Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

Команда соціологів ІЕД проводить регулярні опитування підприємств та експертів із метою оцінки ділового клімату та очікувань українського бізнесу. ІЕД успішно поєднує свою аналітичну діяльність з адвокацією змін та участю в громадському житті України. ІЕД співпрацює з центральними та місцевими органами влади, вітчизняними та закордонними аналітичними центрами, організаціями громадянського суспільства. Робота ІЕД фінансується за рахунок грантів, благодійних внесків та коштів технічної допомоги.

Застереження

Моніторинг сприяння торгівлі в Україні підготовлений ІЕД і має виключно інформаційний характер. Хоча ми доклали щонайбільших зусиль для підготовки якомога точнішої публікації, ми не беремо на себе жодної відповідальності за можливі помилки. Інститут не несе зобов'язань за будь-які збитки чи інші проблеми, які виникли прямо чи опосередковано через використання будь-якої частини цієї публікації. У разі використання обов'язковим є посилання на Інститут економічних досліджень та політичних консультацій.

Матеріал відображає позицію авторів і не обов’язково збігається з позицією Інституту економічних досліджень та політичних консультацій.